

Coen Teulings

Eurofiel complot? Nee, gewoon goede raad

Goed, Brexit blijkt een drama. Engeland is verdeeld en onzeker over zijn toekomst, om over Schotland en Noord-Ierland maar te zwijgen. Mij lijkt het onwaarschijnlijk dat Brexit nog kan worden afgewend. De doodlopende steeg die Engeland insloeg is te smal om in te keren. Geen politicus wil zijn kiezers voorstellen opnieuw in Brussel aan te kloppen. Bovendien: hoe zou Brussel reageren? „Vanzelfsprekend, welkom! Je was altijd zo’n constructieve partner.” De andere lidstaten waren bezorgd over de *collateral damage* van Brexit. Dat viel erg mee. Sterker nog, de rest van Europa heeft na Brexit zijn conclusie getrokken: zonder Europa gaat het niet. Dus zullen er initiatieven komen om de problemen van de eurozone op te lossen. Soms is dat minder Europa, maar vaak juist wat meer. Engeland is bij dergelijke discussies een stoorzender die men liever kwijt dan rijk is. Corbyn’s Labour zal dus gelijk krijgen: Brexit komt er, maar van de zachte soort. Engeland wordt als Noorwegen of Zwitserland: wel meebetalen, wel het gezag van het Europees Gerechtshof erkennen, wel deel van de handelsunie, maar niet mogen meebeslissen over de regels. Tel uit je winst.

Dit is niet een louter academische beschouwing over het lot van onze westerburen. Integendeel, het heeft directe gevolgen voor Nederland. Wij beschouwden Engeland altijd als onze trouwe bondgenoot, bezorgd als we waren voor een te snel draaiende Frans-Duitse as die onze belangen in de Europese Unie zou vernalen. Brexit heeft ons van die bondgenoot beroofd en dus moeten wij opnieuw nadenken, over hoe Europa zich in onze visie verder moet ontwikkelen en wie onze bondgenoten zijn om dat te realiseren.

Brexit komt er, maar van de zachte soort.
Engeland wordt als Noorwegen, Zwitserland

In dat opzicht komt het rapport *Is de eurozone stormbestendig?* van de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV, een raad voor de regering onder voorzitterschap van Jaap de Hoop Scheffer) als geroepen. Hoe moet Nederland reageren in de nieuwe omstandigheden na Brexit, de verkiezingsoverwinning van Macron en de verwachte herverkiezing van Angela Merkel? De AIV onderscheidt drie mogelijke scenario’s, ruwweg: de grote sprong voorwaarts, een geleidelijke versterking van de eurozone, of een scenario waarbij al dan niet geleidelijk landen de eurozone verlaten. De AIV spreekt zich uit voor het tweede scenario, de geleidelijke versterking van de eurozone. Diverse media hebben het advies zeer verschillend besproken: het *Financieele Dagblad* gaf het advies ruim aandacht met een groot interview met de voorzitter van de schrijfcommissie, deze krant en de *Volkscrant* besteedden er niet of nauwelijks aandacht aan, terwijl columnisten uiteenlopend van uiterst links (Ewald Engelen) tot uiterst rechts (Derk Jan Eppink) het bespraken als een eurofiel complot.

Toch lijkt het me verstandig als Nederland de vragen van het AIV-rapport onder ogen ziet. Het fiasco van Brexit heeft duidelijk gemaakt dat voor een klein handelsland als Nederland er geen begaanbare weg uit de Europese Unie is: bloeiende handel vereist Europese regels. De geschiedenis heeft geleerd dat een muntunie zonder een gemeenschappelijk begrotingsbeleid op termijn onhoudbaar is. Angela Merkel heeft duidelijk gemaakt dat de euro wat haar betreft onomkeerbaar is, meer nog vanuit politieke dan vanuit economische overwegingen. Ons land zal dat politieke feit niet kunnen negeren. In geen enkel euroland is het vertrouwen in Merkel zo groot als hier (80 procent). En dus zullen er discussies komen over onvermijdelijke hervormingen van de EMU: over het stabiliteits- en groeipact en over de invoering van eurobonds. Die onderwerpen zijn hier niet populair. Overigens geldt hetzelfde voor Duitsland, zij het in mindere mate. Als we de eurozone gezond willen maken dan is discussie daarover echter onvermijdelijk. En dus ook in Nederland.

Coen Teulings is econoom en hoogleraar in Cambridge en Amsterdam.